

УДК 331.215:338.24.021.8

ВАДИ МАТЕРІАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЕСТРУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

*О. В. Овсієнко, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Систематизовано вади, що мають місце у матеріальному стимулюванні трудової діяльності в Україні. Доведено негативну роль держави у цьому процесі. Виявлено та розкрито причинно-наслідкові зв'язки між вадами у матеріальному стимулюванні та деструкцією соціальної держави в Україні. Визначено пов'язані з ними ризики.

Ключові слова: *матеріальне стимулювання, трудова діяльність, соціальна держава, соціальна діяльність держави, оплата праці, заробітна плата.*

Постановка проблеми. У Конституції Україна проголошена соціальною державою [1, ст. 1]. Однак формальне законодавче закріплення такого статусу не гарантує реальної відповідності та не перетворює Україну на державу, в якій людина дійсно є найвищою цінністю. Особливо помітним це стає у сфері матеріального стимулювання трудової діяльності. Трудова діяльність в Україні не рятує від бідності працююче населення (так, у березні 2012 р. заробітну плату нижче мінімальної отримували 5,9 % працюючих [2, с. 1]). Свідомо порушуються права найманих працівників: сума невиплаченої заробітної плати за рахунок бюджетних коштів станом на 1 травня 2012 р. складає 2,537 млн грн [3, с. 16], на державні підприємства припадає 35,2 % загальної заборгованості з виплати зарплати [3, с. 15], зарплата працюючих у бюджетній сфері систематично нижче, ніж у середньому по країні [2, с. 2–3]. Мають місце значні недоліки в установленні соціальних гарантій у сфері праці [4, с. 185]. Це дає підстави стверджувати, що держава не тільки не підтримує абсолютну рівність у правах для різних суспільних класів (класична ознака соціальної держави), а й виступає безпосереднім джерелом нерівності, свідомо зумовлюючи численні вади у матеріальному стимулюванні праці.

Аналіз останніх джерел і публікацій. У програмних документах, присвячених соціально-економічній модернізації в Україні, наголошується на тому, що стрижнем реформ має стати орієнтація на примноження людського

капіталу, зростання доходів, у тому числі заробітної плати за рахунок підвищення продуктивності праці [5, с. 87; 6, с. 47]. Але перспективи реалізації цих завдань, на думку вітчизняних науковців, залежатимуть від того, наскільки вдасться здійснити перехід від економічної моделі з дешевою робочою силою до моделі з дорогою робочою силою (Е. Лібанова [7, с. 257], Л. Лісогор [8, с. 137–138], В. Мандибура [9], О. Пищуліна [10, с. 51], Л. Шевченко [11, с. 99] та ін.). Як підкреслюється у багатьох дослідженнях, саме вади у матеріальному стимулюванні стають причиною демотивації працюючих, низького рівня продуктивності, неможливості повноцінно відтворити свої трудові здібності. Вагомий внесок у ці процеси здійснює і держава [8, с. 136; 10, с. 27–28; 11, с. 149, 153; 12, с. 45, 56–57; 13; 14, с. 313–315; 15, с. 28–30]. Водночас питання про причинно-наслідкові зв'язки між вадами у матеріальному стимулюванні трудової діяльності та деструкцією соціальної держави залишається недостатньо дослідженим.

Формулювання цілей. Метою статті є виявлення та розкриття причинно-наслідкових зв'язків між вадами у матеріальному стимулюванні трудової діяльності в Україні та деструкцією соціальної держави, визначення зумовлених ними ризиків.

Виклад основного матеріалу. Історично процес становлення соціальної держави був тісно пов'язаний із загостренням соціально-економічних суперечностей між найманою працею і капіталом, у тому числі у сфері матеріального стимулювання трудової діяльності. Робочий день тривалістю до 16 годин, заміна праці чоловіків дешевшою працею дітей та жінок, низький рівень оплати праці, запровадження жорсткої системи фабричних штрафів, відсутність будь-яких запобіжних заходів на випадок втрати працездатності або вимушеного безробіття, а головне — безальтернативність трудової діяльності за наймом через позбавлення інших засобів існування — усе це зумовило необхідність превентивної реакції на загрозу мобілізації робітничого класу та упередження його політичного інкорпорування. Інструментом усунення цих загроз стала соціальна держава.

Більшість дослідників погоджуються з тим, що ідея соціальної держави виникла насамперед як консервативний проект. Це була спроба влади забезпечити себе та самозберегтися в умовах загострення соціальних питань (Б. Кістяківський [16, с. 482–483], Л. Кочеткова [17, с. 14], О. Пищуліна [18, с. 137]). Ця ідея від самого початку була спрямована на знаходження мирних способів згладжування соціально-економічних суперечностей, зокрема таких, як:

– забезпечення рівності та реальності соціально-економічних прав для всіх громадян (права на працю, соціальне забезпечення, доходи не нижче прожиткового мінімуму);

– створення умов для вільного міжкласового переходу, а саме: надання однакових прав у набутті власності, вирівнювання дисбалансу економічної влади між найманою працею і капіталом, реалізація суспільних потреб як підґрунтя особистісного розвитку.

Звісно, усе це передбачало певну матеріальну основу — ліквідацію викривлень у розподілі суспільного продукту, що було можливо лише за участі держави. Втручання держави у процеси первинного і вторинного розподілу зумовило поступові зміни у системі матеріального стимулювання праці: з'явилися та закріпилися у праві поняття мінімальної заробітної плати, пенсійного страхування, страхування на випадок безробіття, виробничого травматизму; значно розширилися гарантії найманої праці. Із середини ХХ ст. участь держави у процесах розподілу активізується, оскільки перехід до нового способу виробництва висуває нові вимоги до якості робочої сили.

Становлення соціальної держави передбачає обмеження економічних інтересів деяких, частіше панівних, класів. Але вигоди від змін у системі розподілу та матеріальному стимулюванні трудової діяльності відчують усі учасники цього процесу, хоча і не рівною мірою. По-перше, значно зменшується гострота соціальних конфліктів. По-друге, нормалізація матеріального стимулювання та орієнтація на повне відшкодування всіх компонентів вартості робочої сили стає корисною і роботодавцеві, адже це сприяє закріпленню працівника на фірмі та посилює його зацікавленість у підвищенні власної продуктивності.

Отже, можна зазначити, що недоліки у первинному розподілі (зовнішнім виявом яких є вади матеріального стимулювання трудової діяльності) зумовили соціалізацію суспільно-економічної системи. Однак, звертаючись до вітчизняної соціально-економічної реальності, можна поставити під сумнів цей зв'язок. Де-юре в Україні існують розгалужені правові гарантії найманої праці, де-факто — спостерігається низка вад у системі матеріального стимулювання, ґрунтовно висвітлених у науковій літературі. Серед найбільш небезпечних, таких, що руйнують трудову мотивацію, зазвичай виділяють:

– *штучне заниження вартості робочої сили* [4, с. 12; 5, с. 92; 11, с. 97; 12; 14, с. 310–315]. Тільки з 2002 р. середня заробітна плата в Україні почала перевищувати прожитковий мінімум, причому до 2009 р. останній залишався більше за мінімальну заробітну плату [14, с. 311]. Це повністю блокувало відтворювальну функцію заробітної плати. Витрати на робочу силу у країнах ЄС у 1,7–13 разів вище, ніж в Україні. Якщо в Україні у 2009 р. їх величина дорівнювала 356 євро на одного працюючого на місяць, то у Румунії (де ці витрати найнижчі по ЄС) — 610 євро, у Данії (найвищий рівень витрат) — 4826 євро [19, с. 71]. Л. Шевченко звертає увагу на те, що «частка заробітної плати у ВВП України останніми роками не перевищує 45,7 %, тоді як у більшості країн ЄС цей показник дорівнює 60–65 %» [11, с. 97];

– порушення зв'язку між продуктивністю праці та трудовою винагородою [8, с. 134; 14, с. 312]. Наслідки цього явища для трудової мотивації як мінімум суперечливі. З одного боку, це дестимулює працівника, зумовлює підвищення цін. Так, у дослідженні Д. Костіна було показано, що в електроенергетиці розрив між падінням продуктивності праці у натуральному вимірі та зростанням заробітної плати компенсується підвищенням цін і тарифів, яке стає можливим через природно-монопольне становище галузі [14, с. 313]. З другого боку, можливості підвищення продуктивності праці у вітчизняного працівника обмежені. При високому рівні зношеності основних фондів, високій матеріало- та ресурсоємності власники підприємств нехтують їх технологічною модернізацією: у 2010 р. тільки 1,9 % вітчизняних промислових підприємств упроваджували маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні методи оброблення або виробництва продукції [6, с. 34]. Незважаючи на це, продуктивність праці у докризовий період все одно збільшувалася. За даними О. Лісогора, за 2001–2008 рр. темп зростання продуктивності праці склав 145,4 % [8, с. 134]. Отже, невисоку заробітну плату слід розглядати не тільки як наслідок низької ефективності праці, а й як результат викривлення розподілу доходів між найманою працею і капіталом;

– ігнорування окремих компонентів вартості робочої сили з боку роботодавця. На відміну від найвагоміших елементів витрат на робочу силу (пряма оплата, оплата за невідпрацьований час, премії та нерегулярні виплати, витрати на соціальне забезпечення) інші витрати, які входять до складу вартості робочої сили, здійснювалися незначною частиною підприємств. Так, у 2010 р. витрати на оплату житла працівників мали місце лише на 1 з 27 підприємств України, заробітна плата у натуральній формі, пільги, послуги, допомоги у натуральній і грошовій формах — на 1 з 11, витрати на культурно-побутове обслуговування працівників — на 1 з 4, а професійне навчання здійснювало 1 з 3 підприємств [19, с. 24]. Зазначимо, що розмір видатків на професійне навчання становив лише 7,50 грн/рік у розрахунку на одного працюючого (таблиця).

Т а б л и ц я

Складові витрат	Середньомісячні витрати			
	2006 р.		2010 р.	
	грн	%	грн	%
Усього, у тому числі:	1692,0	100,0	3754,0	100,0
Пряма оплата	1011,8	59,8	2248,6	59,9
Оплата за невідпрацьований час	88,0	5,2	199,0	5,3

Складові витрат	Середньомісячні витрати			
	2006 р.		2010 р.	
	грн	%	грн	%
Премії та нерегулярні виплати	57,5	3,4	116,4	3,1
Заробітна плата у натуральній формі, пільги, послуги, допомоги у натуральній і грошовій формах	3,4	0,2	11,3	0,3
Оплата житла працівників	3,4	0,2	3,8	0,1
Соціальне забезпечення працівників	463,6	27,4	1017,3	27,1
Витрати на професійне навчання	3,4	0,2	7,5	0,2
Витрати на культурно-побутове обслуговування	16,9	1,0	48,8	1,3
Інші витрати (включаючи податки, що відносяться до витрат на робочу силу)	44,0	2,6	101,3	2,7

Джерело: [19, с. 22].

Узагальнюючи вади матеріального стимулювання трудової діяльності, виділимо ті, що стають можливими тільки за умов участі держави та, на нашу думку, є наслідком деструкції соціальної держави в Україні:

– *недосконалість методики обчислення прожиткового мінімуму* — використання громіздкого та застарілого набору споживчих товарів, який не може забезпечити повноцінний людський розвиток [4, с. 185; 12, с. 57; 13]. До того ж натуральний склад прожиткового мінімуму має переглядатися не рідше одного разу на п'ять років [20, ст. 3], тоді як останній раз це було здійснено у 2000 р. [21]. До 2009 р. прожитковий мінімум для працездатних осіб узагалі перевищував мінімальну заробітну плату [14, с. 313]. Усе це унеможлиблює встановлення нормального рівня мінімальної зарплати, розмір якої прив'язується до прожиткового мінімуму працездатних осіб, зумовлює штучне заниження заробітної плати та недооцінювання трудової послуги.

Так, положення про обов'язкову відповідність мінімальної зарплати прожитковому мінімуму для працездатної особи було закріплено у законодавстві України лише наприкінці 2006 р. — на сьомий рік економічного зростання, а чинності набуло лише з початку 2009 р. [12, с. 54]. Послідовна реалізація державою інтересів великих власників спостерігається і в ігноруванні позицій профспілок щодо встановлення прожиткового мінімуму. В основному його розмір визначається, виходячи з бюджетних можливостей. Процедура соціального діалогу з цього питання з'явилася лише у Генеральній угоді на 2010–2012 роки. Таким чином, замість того, аби сприяти вирівнюванню ба-

лансу соціально-економічної влади у суспільстві та нормалізації відносин у сфері оплати праці, держава, навпаки, посилює асиметрію економічної влади між найманою працею і капіталом на користь останнього;

– численні схеми оптимізації витрат на оплату праці, які не суперечать чинному законодавству та стають можливими через недосконалість нормативно-правової бази, а саме: реєстрацію найманих працівників як підприємців-фізичних осіб; виведення додаткової зарплати за межі колективних договорів; маскування заробітної плати під інші види доходів, які не мають обов'язкового характеру та не передбачають сплати внесків у соціальні фонди — страхові поліси, депозити тощо; штучну реструктуризацію підприємства з виділенням нового суб'єкта господарювання, який не відповідає за зарплатними зобов'язаннями попередніх структур [10, с. 27–28; 12, с. 45; 14, с. 314–315]. Важливим також є те, що відсутні механізми запобігання такому явищу, як встановлення основної зарплати на рівні мінімальної та виплата решти зарплати «у конверті». Використання цих схем штучно знижує оплату праці, не дає можливості повноцінно реалізувати права власності на робочу силу;

– ігнорування зв'язку між рівнем кваліфікації та оплатою праці у бюджетній сфері. Починаючи з 2009 р. в Україні фактично існують дві мінімальні заробітні плати: одна — для всіх працюючих (1102 грн станом на 01.07.2012 р.), інша (802 грн — ставка 1-го тарифного розряду станом на 01.07.2012 р.) — для зайнятих у бюджетній сфері [10, с. 26–27; 15, с. 29]. Для п'яти тарифних розрядів (з 1-го по 5-й) нараховано ставки менше мінімальної зарплати. Оскільки заробітна плата не може бути меншою за мінімальну, фактична ставка для зазначених тарифних розрядів відповідним чином збільшується. Для збереження основного принципу тарифної системи — встановлення рівня оплати залежно від кваліфікації різниця в оплаті між цими розрядами становитиме 5–10 грн. Держава оцінює працю, яка не потребує спеціальної освіти, так само як і працю робітника, на підготовку якого було витрачено значні кошти як із державного бюджету, так і з бюджетів домогосподарств [15, с. 28–29]. У зв'язку з цим як сумнівні можна розглядати заяви влади про те, що стратегічною метою модернізації Української держави є розбудова суспільства знань, у якій «Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного та культурного розвитку суспільства» [5, с. 44];

– можливість отримання тіньових доходів, навіть за виконання вже оплачених державою обов'язків. У [4, с. 160] зазначається, що в Україні «надзвичайно небезпечним є утворення і діяльність тіньових і корупційних ринків послуг і благ під прикриттям державних органів влади. Саме там діють рин-

кові відносини з конкретними розмірами неофіційних плат і тарифів на заміну безоплатній основі і державним гарантіям. Ідеться про тіньовий внутрішній ринок товарів і послуг, ринок судових, адміністративних, управлінських і господарських рішень, ринок керівних посад, де відбувається “боротьба” за “розставлення на дохідні посади” людей у виконавчій владі, правоохоронних і фіскальних структурах, ринок освіти, медичних послуг і наукових досліджень, ринок для задоволення деструктивного попиту (наркотичні засоби, зброя тощо)» [4, с. 160];

– *недостатність інституціональних засад договірного регулювання оплати праці.* У законодавстві України чітко не визначено питання про обов’язковість колективних договорів [22, с. 45–47]. Так, ч. 7 ст. 65 Господарського кодексу України зобов’язує всі підприємства, які використовують найману працю, укласти такий договір. Разом із тим у трудовому законодавстві немає ні прямої вказівки на обов’язковість цієї дії, ні визначення покарання за відсутність на підприємстві колективного договору. Конвенція № 98 МОП також спонукає вважати ведення колективних переговорів і укладення відповідних договорів саме правом, а не обов’язком сторін соціального діалогу;

– *прямі порушення чинного законодавства з боку держави при встановленні рівня оплати праці.* Так, заробітна плата педагогічних працівників має встановлюватися на рівні, не нижчому від середньої зарплати у промисловості, а науково-педагогічних працівників — на рівні подвійної середньої зарплати у промисловості. Однак держава нехтує цими зобов’язаннями, свідомо порушуючи соціально-економічні права зайнятих у бюджетному секторі [7, с. 268].

З огляду на викладене можна констатувати, що держава стає джерелом асоціальних практик, як здійснюючи пряме регулювання заробітної плати, так і виконуючи функції роботодавця. За роки реформ формально проголошена соціальна держава так і не наповнилася реальним змістом: вона не забезпечує від бідності працюючого населення, не гарантує прав найманої праці, не створює умов для вільного міжкласового переходу, характеризується асиметрією доступу до соціального захисту. За таких умов логічно було б очікувати прискорення процесів соціалізації, однак цього не відбувається. Навпаки, в Україні вади матеріального стимулювання ведуть не до соціалізації, а до деструкції ідеї соціальної держави.

По-перше, існуючі у системі матеріального стимулювання вади посилюють роз’єднаність найманої праці. Відсутність рівних прав для працюючих у дотриманні соціальних гарантій, значні розбіжності у порядку відшкодування компонентів вартості робочої сили, зумовлені особливостями сфери еконо-

мічної діяльності, розмірами підприємства, формою власності, відсутність законодавчих можливостей їх забезпечити — усе це сприяє втраті довіри до інституту соціальної держави як гаранта забезпечення рівних прав і умов для всіх класів суспільства.

По-друге, можливість отримання тіньових доходів, не пов'язаних із додатковими трудовими зусиллями, рівнем освіти та кваліфікації, змушує правлячі кіла всіляко обмежувати доступ до джерел корупційної ренти. Засобом обмеження виступають блокування соціальних ліфтів, орієнтація на клановість у підібранні та розстановленні кадрів, інші способи гальмування міжкласового переходу. Частина працюючого населення, особливо ті групи, професійна діяльність яких дає можливість використовувати посадову владу, просто не зацікавлена у соціалізації держави, а навпаки, має вагомі стимули гальмувати процеси прогресивних суспільних перетворень.

По-третє, занижена вартість робочої сили не створює достатніх умов для підвищення ступеня економічної свободи. Ще Л. фон Штейн відмічав, що держава може пом'якшити соціальне питання шляхом створення такого соціального устрою, який дозволив би праці самій призвести до накопичення власності-капіталу [23, с. 71]. А в Україні орієнтація моделі економічного розвитку на дешеву робочу силу фактично унеможлиблює цей процес. Крім того, стрімко погіршується рівень життя та ускладнюється доступ до набуття якісної освіти. Як наслідок — працюючі необізнані у своїх правах на реалізацію прав власності на робочу силу, не розуміють наслідки ігнорування підприємцями окремих компонентів вартості робочої сили, не в змозі скористатися інституціональними механізмами реалізації власних прав.

Висновки. Порушення балансу соціально-економічної влади між наймаючою працею і капіталом зумовило значні викривлення у первинному розподілі суспільного продукту, зовнішнім виявом яких стали численні вади у матеріальному стимулюванні трудової діяльності. Деякі з них, а саме: недосконалість методики обчислення прожиткового мінімуму, існування численних схем оптимізації витрат на оплату праці, які не суперечать чинному законодавству, ігнорування зв'язку між рівнем кваліфікації та оплатою праці у бюджетній сфері, можливість отримання тіньових доходів, навіть за виконання вже оплачених державою обов'язків, недостатність інституціональних засад договірного регулювання оплати праці, прямі порушення чинного законодавства з боку держави при встановленні рівня оплати праці, стали можливими лише завдяки деструкції інститутів соціальної держави.

Держава перетворилася на джерело асоціальних практик у матеріальному стимулюванні трудової діяльності, як здійснюючи пряме регулювання заробітної плати, так і виконуючи функції роботодавця. Вона не забезпечує від

бідності працюючого населення, не гарантує прав найманої праці, не створює умов для вільного міжкласового переходу, характеризується асиметрією доступу до соціального захисту працюючих. За таких умов процеси соціалізації не очікуються, оскільки численні вади матеріального стимулювання трудової діяльності посилюють роз'єднаність найманої праці, руйнують передумови підвищення ступеня економічної свободи, стають чинниками інституціональної дезорганізації суспільства.

Таким чином, в Україні причинно-наслідковий зв'язок між вадами у матеріальному стимулюванні трудової діяльності та розбудовою соціальної держави не існує у позитивному ключі, такому, що дійсно сприяє використанню інституту держави для вирівнювання соціально-економічних прав. Навпаки, вади у матеріальному стимулюванні руйнують передумови формування соціальної держави, зумовлюють зацікавленість суспільства і держави у подальшому збереженні нерівності. Виникає замкнене коло: вади матеріального стимулювання трудової діяльності зумовлюють деструкцію соціальної держави, що, у свою чергу, стимулює подальше викривлення процесів первинного розподілу суспільного продукту. Наслідками руху за замкненим колом стають деградація економіки, саморуйнація суспільства, поглиблення відставання від провідних країн світу.

Без консолідації суспільства, без усвідомлення всіма його членами хибності такого шляху розвитку перспективи соціально-економічної модернізації виявляються сумнівними. Тому подальші дослідження мають передбачати пошук та обґрунтування напрямів удосконалення інституціональних засад відновлення балансу економічної влади між найманою працею і капіталом та ліквідації диспропорцій первинного розподілу суспільного продукту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Електронний ресурс] / Верхов. Рада України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EА%2F96%E2%F0>
2. Розподіл кількості працівників за розмірами заробітної плати, нарахованої за березень 2012 р. [Електронний ресурс] // Експрес-випуск від 17.05.2012 № 09/3-29/140 / Держстат України. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2012/05_12/132.zip
3. Стан виплати заробітної плати на 1 травня 2012 року [Електронний ресурс] // Експрес-випуск від 25.05.2012 № 09/4-32/149 / Держстат України. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2012/05_12/133.zip
4. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015 : нац. доп. / В. Б. Авер'янов, Б. М. Ажнюк, Т. П. Богдан та ін. ; за заг. ред. В. М. Гейця. — К. : НВЦ НБУВ, 2010. — 232 с.

5. Модернізація України — наш стратегічний вибір [Електронний ресурс] : Щоріч. послання Президента України до Верхов. Ради України. — К., 2011. — 416 с. — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf
6. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації [Електронний ресурс] : аналіт. доп. НІСД / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська та ін. — К. : НІСД, 2011. — 66 с. — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/postkryz_moder_new.pdf
7. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір : монографія / за ред. Е. М. Лібанової. — К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2008. — 383 с.
8. Лісогор Л. С. Продуктивність праці в Україні: проблеми та перспективи підвищення / Л. С. Лісогор // Демографія та соц. економіка. — 2010. — № 2. — С. 131–138.
9. Мандибура В. «Людський капітал»: об'єктивна економічна реальність чи ідеологема? / В. Мандибура // Україна: аспекти праці. — 2009. — № 2. — С. 26–33.
10. Системні вади ринку праці та пріоритети його реформування : аналіт. доп. / О. М. Пищуліна, О. П. Коваль, О. О. Кочемировська ; за ред. Я. А. Жаліла. — К. : НІСД, 2010. — 72 с.
11. Шевченко Л. С. Соціальні ризики та соціальна безпека праці : монографія / Л. С. Шевченко. — Х. : Право, 2009. — 280 с.
12. Заробітна плата в Україні: на шляху до економічного зростання і добробуту : аналіт. доп. // Нац. безпека і оборона. — 2010. — № 7. — С. 2–77.
13. Звягильский Е. Проблемы государственного регулирования заработной платы в Украине / Е. Звягильский // Экономика Украины. — 2011. — № 5. — С. 65–74.
14. Костін Д. Ю. Деструктивні зміни у вітчизняній системі матеріального стимулювання трудової діяльності / Д. Ю. Костін // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Сер.: Економічні науки. — 2011. — Вип. 100. — С. 307–318.
15. Овсієнко О. В. Становлення соціальної держави в Україні: економічна природа розбіжностей у фактичному та формальному статусі / О. В. Овсієнко // Вісн. Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер. Економічна теорія та право. — 2011. — № 3. — С. 25–36.
16. Кистяковский Б. А. Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права / Б. А. Кистяковский // Политология : хрестоматия / сост. М. А. Василик, М. С. Вершинин. — М. : Гардарики, 2000. — С. 473–484.
17. Кочеткова Л. Н. Философский дискурс о социальном государстве [Электронный ресурс] / Л. Н. Кочеткова // Ценности и смыслы. — 2009. — № 3. — С. 6–15. — Режим доступа: <http://www.litera.inst-et.ru/admin/pdf/20110221151237file.pdf>
18. Пищуліна О. М. Історична ретроспектива та сутність поняття «соціальна держава» / О. М. Пищуліна // Стратег. пріоритети. — 2009. — № 3 (12). — С. 136–142.
19. Витрати на робочу силу за 2010 р. [Електронний ресурс] // Стат. бюлетень / Держстат України. — К., 2011. — 75 с. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/pracia/vrs_2010.zip

20. Про прожитковий мінімум [Електронний ресурс] : Закон України / Верхов. Рада України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=966-14>
21. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 14.04.2000 № 656 / Верхов. Рада України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=656-2000-%EF>
22. Герасимов О. Аналіз сучасного стану колективно-договірного регулювання в Україні / О. Герасимов // Україна: аспекти праці. — 2011. — № 2. — С. 45–51.
23. Кочеткова Л. Н. Теория социального государства Лоренца фон Штейна / Л. Н. Кочеткова // Философия и об-во. — 2008. — № 3. — С. 69–79.

ИЗЪЯНЫ В МАТЕРИАЛЬНОМ СТИМУЛИРОВАНИИ ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ КАК СЛЕДСТВИЕ ДЕСТРУКЦИИ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА

Овсиенко О. В.

Систематизированы изъяны, имеющие место в материальном стимулировании трудовой деятельности в Украине. Доказана негативная роль государства в этом процессе. Выявлены и раскрыты причинно-следственные связи между изъянами в материальном стимулировании и деструкцией социального государства в Украине. Определены связанные с ними риски.

Ключевые слова: *материальное стимулирование, трудовая деятельность, социальное государство, социальная деятельность государства, оплата труда, заработная плата.*

LABOUR ACTIVITY FINANCIAL STIMULATION DEFECTS IN UKRAINE AS PRE-CONDITION OF THE SOCIAL STATE DESTRUCTION

Ovsienko O. V.

Defects which take place in financial stimulation of labour activity in Ukraine are systematized in the article. The negative role of the state is well-proven in this process. Causal connections between defects in financial stimulation and destruction of the social state in Ukraine are found out and exposed. The risks related to them are certain.

Key words: *financial stimulation, labour activity, payment of labour, wage, social state, social activity of the state.*